

Ball de Donzelles

Granollers

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: El Casino. Carrer Agustí Vinyamata, 23
Emplaçament
Alçada: A la zona d'eixample de Granollers
147

Coordenades:

Latitud: 41.60836
Longitud: 2.29037
UTM Est (X): 440871
UTM Nord (Y): 4606538

Classificació

Número de fitxa 08096 - 37
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVI-XXI
Any 1547
Autoria de l'element: Josep M. Ruera (música actual)
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Número inventari IPEC 903527
Generalitat i altres inventaris
Accés Obert
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Fitxes associades:

[El Casino](#)

[Festa Major / Festa dels Blancs i dels Blaus](#)

[Ball de la Quadrilla](#)

Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J. M. Huélamo
Data de registre de la fitxa: dl., 01/10/2001 - 02:00
Autoria de la darrera revisió: Jordi Piñero Subirana
Data de la darrera revisió: dc., 03/04/2024 - 13:17

Descripció

Dansa tradicional pròpia de Granollers, originària del segle XVI, que es balla per parelles i que dura uns sis minuts. És una dansa participativa i festiva, molt popular. No és excessivament complicada, de manera que es pot aprendre només amb algun assaig previ.

Actualment es balla al pati del Casino, el diumenge de Carnaval, o en altres festivitats i emplaçaments, com ara a la Porxada. La música que l'acompanya és un arranjament fet pel mestre Josep M. Ruera l'any 1976. El ball comença amb un moviment on les parelles va recorrent la plaça a saltirons. En una segona part es desenvolupa una coreografia on les parelles van giravoltant entre si. Després ve una variant amb una música més suau i, finalment, les parelles tornen a desfilar i acaben en cercle.

Observacions:

Francesc Cruz disposa de partitures d'aquest ball, tal com es ballava a la dècada de 1930.

L'autor granollerí Amador GARRELL descrivia el 1960 tot el cerimonial que envoltava aquest ball, tal com ell encara l'havia conegut.

Diu així: "El dimarts de Carnaval es feia una desfilada pels carrers de la vila, dels petits dansaires, tots disfressats en una barreja de races i estaments que enamorava, bressolats tot el camí per les notes greus del fiscorn, i guiats i aconduïts amorosament pels "serenos" i la vigilància més o menys dissimulada dels familiars. La comitiva anava des de la plaça vers el vell camí de Barcelona, trencava pel carrer del Príncep de Viana i pujava pausadament per la carretera fins a cal Ferreret; passava el carrer de la Riera, baixava carrer de Corró avall, i per les Travesseres i el carrer de Santa Anna, passava la plaça de les Olles i les placetes, gairebé invisibles, dels Cabrits i de l'Oli, fins que arribava a can Farrasset, una sastreria que tenia dos portals, un a la plaça de l'Oli, davant d'on hi ha la farmàcia Parera i l'altre al carrer de Santa Elisabet, i allà els músics, els "serenos" i els sarauistes travessaven la botiga, on als petits dansaires els donaven grapats de confits i caramels. Després, en ésser la comitiva davant la Casa de la Vila, on hi havia la gent de pro i tota altra gent que els esperava, els hi donaven més confits i caramels i els músics començaven l'alegre ballet tocant el popular ball que deia: "Ella-ra en punteja-ra, en punteja-ra, / ella-ra en punteja-ra amb peu pla, / porta faldilles de seda / i davantal... de fatà". El ball era presenciat pels vilatans, fins i tot, pels treballadors de les fàbriques que en aquella hora de migdia ja havien plegat per a no tornar al treball fins el dijous, i corrien vers la plaça per a no perdre's un espectacle tan ingenu i encisador. Acabat el ball, els minyons anaven a dinar, convidats a casa de la promesa. El compromís per anar al singular ball era una cosa seriosa. Els pares de la pubilla eren els qui havien d'escollir el seu galan i la mare i la tia de la noia havien de basquejar-se. Després de dinar, al punt de tres quarts de dues, la passada es refeia a la plaça, ran de la Porxada, tal com al matí, per anar a la sala del Casino, on després de dansar i riure, els aconduïen al cafè on els donaven un pa de pessic i els abeuraven amb una copa d'orxata" (GARRELL, 1960).

Història

El ball de Donzelles és una dansa originària del segle XVI, tot i que la versió actual parteix d'una música arranjada pel mestre Josep M. Ruera l'any 1976. L'origen es trobaria en una antiga tradició iniciada l'any 1547 amb la constitució d'una confraria destinada a auxiliar amb robes i mobiliari les "Donzelles a maridar". Contribuïen al fons, voluntàriament, els vilatans que podien. Un dia a l'any, per la festa de la Immaculada, les Donzelles en sortir de missa i acompanyades per un seguici infantil i les autoritats, arribaven a la Plaça Major on dansaven. La cercavila era presidida per les parelles que festejaven i tenien el propòsit de casar-se l'any següent. La tradició es va perdre i es recuperà el 1886, en el marc del Carnestoltes i al Casino (MONJA, 2020).

Tant en l'anada com a la sortida, uns músics feien l'acompanyament al so d'una marxa amb estil madrigalesc, de la que es conserva la partitura (GARRELL, 1960), transcrita pel mestre Josep M. Ruera.

El ball, que es feia amb acompanyament d'orquestra, s'havia fet també a la Porxada i, a la tarda, al Casino, entitat que sempre el va promoure. Quan els nens sortien de ballar de la Porxada, els propietaris de Can Meranges els hi donaven pa de pessic i joguines de llauna (informació oral d'Eustaqui Margall, octubre 2001).

Com a parodia del ball de Donzelles es feia també a Granollers el Ball dels bruts. Tal com el descriu Joan Amades (1985, II: 243), a primera hora de la tarda els fadrins sortien vestits amb robes ben dolentes i sobretot ben brutes i tots duïen la cara emmascarada. S'estenien per tots els carrers de la població, esperant i ataüllant les dones que s'atrevien a sortir de casa. Així que en veïen una, l'agafaven, ajudant-se ells amb ells, puix que no cal dir que les dones es resistien a deixar-se agafar. Les feien seguir, si us plau per força, les duïen fins a la plaça i, un cop allà, les obligaven a ballar. Abans de fer-ho els emmascaraven ben bé la cara fins a deixar-los-la completament negra, com també se'n duïen ells. No cal dir que la facècia prenia caràcter molt grotesc.

Bibliografia

AMADES, J. (1985). *Costumari Català*. El curs de l'any. Barcelona. Edit. Salvat.

GARRELL I ALSINA, Amador (1960). *Granollers, vila oberta*, Granollers, Gràfiques Garrell.

MONJA, Paco (2020). *Casino de Granollers Club de Ritme. 140 anys d'arrelament a la ciutat*.

Enllaços d'interès:

[Ball de donzelles de Granollers \(esbart\)](#)

[ANÒNIM \(2022\). "El ball de Donzelles, una dansa local d'arrel tradicional". Som...](#)

[Inventari de Patrimoni Etnològic de Catalunya](#)

